

AZ IGAZSÁG DIADALA*

Zsolt 129, 1—2

Nem tudom szóba foglalni, milyen boldog izgalom járta át szívünket, hogy újra visszajöhettünk Erdélybe, és veletek együtt lehetünk. Az elmúlt alkalommal 1987 tavaszán voltunk itt. Milyen más volt akkor az éghajlat, és nem csupán az időjárást értem ezalatt. Milyen sokszor imádkoztunk, mi, távol Nyugaton, hogy ti itt Erdélyben, ha sokat szenvedtek is, a gonoszság erői ne diadalmaskodhassanak felettetek. És milyen nagy az örömünk, hogy itt lehetünk veletek, s együtt mondhatjuk: „Isten megmutatta igazságát.“

Unitárius testvéreiteket Kanadában, az Egyesült Államokban, Angliában és Németországban, Indiában és a Fülöp-szigeteken, valamennyiünket szívünk mélyéig megrendített ennek a nagyszerű országnak a szenvedése. Hiszen, valójában ti a mi családunk vagytok, a mi vallási nagyszüleink és őseink, örökségünk hordozói és megtartói.

Bizonyos tekintetben nagyon keveset tehattünk, hogy nektek segíthessünk. De mégis volt valami. Elmondom egy öt éves kisfiú történetét, akit az édesanyja elküldött a boltba kenyeret vásárolni. Mivel hosszú ideig távol maradt, édesanyja aggódni kezdett. Végülis megérkezett. „Hol voltál ilyen sokáig? kiáltott rá.“ „Találkoztam egy barátommal, akinek a kerékpárja elromlott — felelte a kisfiú, s ő nagyon sírt, mivel nem tudta megjavítani. Ezért megálltam, hogy segítsék neki.“ „Ugyan már, szólta az anya, mit értesz te a kerékpár javításához.“ „Ő, semmit, mondta a fiú, én csupán leültem melléje és segítettem neki sírni.“ Hiszem, hogy megéreztetek, amikor nyomorúságotok legmélyebb pontján voltatok, hogy a föld minden táján ezer és ezer unitárius testvéretek ismeri vajúdásotokat, megemlékezik szenvedésetekről és munkája közben megáll, hogy leüljön egy percére és osztozzon könnyeitekben.

De íme ezek a könnyek most gyümölcsöző kertet öntöztek. A német költő, Rilke ezt így fejezte ki: „Titkolt sírásunk, hadd emelkedjen fel és virágozzék ki.“

És amit virágozott köztetek az nem más, mint egy új Jeruzsálem lehetősége. A világban szétszóródott zsidók megpróbáltatásaik között mindig megfogadták egymásnak: a következő évben találkozunk. A következő évben Jeruzsálemben. Ma is mondjuk egymásnak: ebben az évben. Ebben az évben Erdélyben!

Ez az év látja az igazi vallásszabadság lehetőségét. Ez az év látja a reményt, hogy valamennyi nép, fajra vagy vallásra való tekintet nélkül, békében és kölcsönös tiszteletben élhet. Ez az év tanúja lesz annak, hogy az Unitárius Világszövetség számos képviselője meg fogja látogatni Erdélyt, az augusztus elején tartandó kongresszust követően. És ez az év

* Elhangzott január 14-én Marosvásárhelyen és Szabédon tartott istentiszteleten. Magyarra fordította dr. Szabó Árpád.

lesz a testvéri együttműködés éve a földkerekség unitáriusai között, testvéregyházközösségek alakulnak, amelyek egymás megerősödését fogják szolgálni. Megteszünk mindent, ami módunkban áll, hogy segítsünk nektek, amint ti is vallásos hagyományaink iránti hűségetekkel, mindig az ihlet és példaadás voltatok számunkra.

Együtt jöttünk Romániába az Egyesült Államok kongresszusának tagjaival, Chester Atkins-szel és a Kanadai Parlament képviselőjével, Barbara Green-nel, akik találkoztak az új kormány vezetőivel és kifejezésre juttatták a mi törődésünket az emberi jogok és a vallásszabadság iránt. Amint a 16. században János Zsigmond fejedelem biztosította népe számára a szabadságot, hogy kifejezhesse vallását félelem és bizonytalanság nélkül, úgy ma nekünk kell sürgetnünk és kihangsúlyoznunk, hogy a szabad vallási meggyőződés és annak kifejezése minden személy és minden felekezeti joga, és ezt a jogot sohasem szabad megrövidíteni. Vallás nélkül életünk az üres kagylóhoz hasonlítana. Amint a Biblia mondja: „Látomás nélkül elvész a nép“.

A legnagyobb nehézségekkel szemben hűségesek maradtatok Isten igazságához. Történt egyszer, hogy egy buddhista szerzetest üldözőbe vett egy dühös medve. A szerzetes szaladt, szaladt, amíg csak egy szikla széléhez érkezett. Egy nagy ugrással leugrott a szikláról és megragadott egy ágat, amelyik a sziklából nőtt ki. Amint lenézett, meglátta, hogy alatta a vízben éhes krokodilok néznek fel rá, felette pedig, a szikla tetején ott volt a medve. A szerzetes reményt vesztetten csüngött az ágon, a dühös medvével a feje felett s az éhes krokodilokkal maga alatt, amikor váratlanul megjelent egy hörcsög és elkezdte rágni az ágat. Úgy látszott nincs többé semmi remény. És akkor a szerzetes meglátott egy szép epret közel az ághoz elérhető távolságban. Kinyújtotta kezét és leszakította a legnagyobb epret, majd jóízűen elfogyasztotta. S mindössze ennyit mondott: Milyen gyönyörűséges.

Ez az, amit vallásos hitünk biztosít számunkra: még a dühös medvékkel, éhes krokodilokkal és rágcsáló hörcsögökkel szemben is így szólhatunk az élthez: Milyen gyönyörűséges, bízva abban, hogy eljön az idő, amikor meggyőződhetünk, hogy bár „sokat szorongattak minket ifjúságunk óta, mégsem bírtak velünk.“

„Isten az ő igazságát ezek ellen és mindenek ellen megoltalmazza,“ — mondotta Dávid Ferenc. Íme, ma itt vagyunk veletek, kedves erdélyi unitárius testvéreim, hogy együtt ünnepeljük a győzelmet. Kilencszáz évvel ezelőtt egy kínai filozófus ezt mondta: „Egy császár akkor uralkodik sikeresen, amikor a művészek szabadon játszhatnak, a gyermekek szabadon kergethetik a buborékokat, a fiatalok zúgolódhatnak az adók miatt, és az öregek mindenben hibát találhatnak.“ Ehhez hasonló siker lakozzék mindig ebben a nagyszerű országban.

Egy ember miközben halálos ágyán feküdt, feleségéhez ugyanazokkal a szavakkal szólt, mint negyvenöt évvel ezelőtt, amikor házasságot kötöttek: „A zene, amit veled hallgattam, több volt mint zene; a kenyér, amelyet együtt törtünk meg, több volt mint kenyér.“

És ez az üzenet, amit nektek hagyok, mint szeretetünk kifejezését: Drága unitárius testvéreim! A zene, amit veletek hallgatunk, több volt mint zene, a kenyér, amelyet együtt törtünk meg, több volt mint kenyér. Isten áldása legyen veletek. Amen.

A SZABADSÁG ÚJJÁSZÜLETÉSE*

Gal 4, 31—5,1

Mózes 5. könyvében olvassuk, hogy Isten újból és újból elénk állítja a jót és a gonoszt, az életet és a halált, hogy válasszunk: „Válassz azért az életet, hogy élhess mind te, mind a te magod“ (30,19). Az elmúlt hetekben, ezzel mintegy ellentétben, sokan a halált választották, hogy nekünk új lehetőséget adjanak, az élet választására.

Pál apostol a galatai gyülekezethez írt levelében emlékeztet arra, hogy nekünk a szabadság rendeltetett s nem szabad ismét alávetni magunkat a szolgaság igájának. Ez év január 12-én, két nappal ezelőtt, félelemmel vegyes bámulattal néztem Bukarestben, amint a hatalmas tömeg sokezer gyertyát gyújtott meg a virágokból rögtönzött oltárok előtt, hogy megsirassa hős fiatal mártírjait és megünnepelje az ország szabadságának születését. A gyász és az öröm keveredése, amelyet a hóba helyezett virágok és gyertyák jelképeztek, egyszerűségében erőteljes és hatásában felejtethetetlen volt.

Mindannyian nagy felelősséggel tartozunk okosan és bátran használni a szabadságot, hogy ez a legnagyobb ajándék és fiatal mártírjaink kiomlott vére ne legyen hiábavaló. A teremtés egyetlen aktusa sem könnyű. Így a születés sem. Vér, veríték és fájdalom jelzi az új élet útját. De az új teremtés feletti öröm csodálatos módon eloszlat minden fájdalmat és szenvedést. A szabadság követelményei örömteliek, mert magukban hordozzák az újjáépítés kihívását.

Szeretnék most három gondolatot kiemelni az újjászületés és újjáépítés folyamatát illetően. Teszem ezt mély alázattal, teljes tudatában annak, hogy ezek a feladatok rátok várnak és a legtöbb, amit tehetek, hogy megpróbálok segíteni és szívből bátorítani titeket.

Először és mindenekelőtt, az újjáépítés követelménye a vallás és a vallásos élet újjászületése. Vallás nélkül elértéktelenedik az élet. A vallás viszont nem töltheti be hivatását templomok, lelkészek, tanítók, iskolák, könyvek, folyóiratok nélkül, és azok nélkül az emberek nélkül, akik naponta meghúzzák a harangokat, hogy emlékeztessenek minket mindezekre.

Az újjáépítés második követelménye a különböző nemzetiségek egymáshoz való viszonya. Az egyetlen békés alternatíva egy olyan országban, ahol a nemzetiségek ennyire összekeveredve élnek, a kölcsönös tisztelet és az egyenlő lehetőség minden nemzetiségi csoport számára, hogy a legteljesebben megélhesse saját identitását. Ertem ez alatt a saját kultúrát, anyanyelvet, iskolákat, egyetemeket, múzeumokat, színházakat, a sajtót és a tömegtájékoztatást. Az egyéni és közösségi identitás érvényesülése nélkül az élet elveszíti jelentését.

A világ többi része most tanulja meg ezt a leckét. Nyugat-Európa gazdaságilag, sőt politikailag is egyesül, etnikailag azonban nem. Az

* Elhangzott január 14-én a tordai templomban tartott istentiszteleten. Rövidített szöveg; fordította dr. Szabó Árpád.